Ч. 18. (10.693). Львів, середа 27. січня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Українізація.

З нагоди речинця для її закінчення.

Дивогідно, а для чужинця то й парадоксально звучить цей оклепаний у нас термін „українізації" України. Невже Україну треба українізувати? На потіху ворогам мусимо ствердити, що Україна не потребує „українізації". За те необхідна українізація для тієї бюрократії, що витворилася на Україні завдяки цілим десяткам літ давної асиміляційної політики царських урядів. Невже і для всієї бюрократії необхідна була саме українізація? Якщо розуміти під українізацією виключно вживання української мови в письмі та слові, то так. Як жеж надати українізації дещо ширшого і глибшого змісту, то не конче.

Безперечно, що велика частина бувшої царської бюрократії була російського (московського) походження, але значна її більшість вербувалася з місцевого українського населення. Торкається це в першій мірі тисячів тих сірих, звичайненьких собі, Богу духа винних, писарів, рахівників і инших канцелярійних автоматів, що й коли нічого спільного не мали ні з російським народом, ні з його культурою, що його не знали, що мали вправді українську душу, українську психіку, але поверховно лизнувши дещо з російської культури, засліплені величчю царської імперії, вважали себе „русскими" і мали собі навіть за честь належати до складу старої бюрократії. Ось тих усіх т. зв. „Малоросів" треба було не українізувати, а відросійщувати. Тим процесом відросійщування української бюрократії займався і уряд Центральної ради і уряд гетьмана і нарешті Директорії.

Важка це була справа відросійщувати саме ту категорію малоінтелігентної, плиткої а попри те незвичайно зарозумілої та по назадницьки настроєної бюрократичної маси. Всі вищі бюрократичні становища були звичайно обсаджені Москалями або й українськими національними ренегатами, що — знаючи навіть українську мову, нехтували все українське та вважали себе „русскими". Це були так звані бюрократичні „верхушки". Вони мали і більшу освіту і ширші горизонти, але для них була ближчою особиста вигода, був ближчим „Союз русского народа" ніж українська національна, тоді т. зв. „сепаратистична" робота. Вони відмежовували себе від „мазепинства", бо воно було небезпечне перш за все для їхньої кар'єри, для їхнього гаразного і вигідного життя. І саме ті „верхушки" були все найбільшою перепоною у процесі т. зв. українізації. Вони надавали тон у її поборюванню, саботуванню, вони й потягали за собою більшість тієї сірої низчої бюрократичної братії. Національна українська влада вела з ними завзяту боротьбу. У відповідь за те, вони її поборювали, як могли.

Прийшла радянська влада і застала ті самі відносини і той самий уклад сил серед давньої бюрократії. „Давні „верхушки" стали тепер „спецами". Початково нова влада не звертала належної уваги на „українізацію", бо для неї, на перший погляд, було байдуже, яка буде зовнішня поволока радянської державности на Україні. Для неї найважнішою справою було перероблення національної української душі в інтернаціональну, знищення усяких національних цінностей та заміна їх „пролетарськими". Одначе скоро комуністи прийшли до голови по розум та зрозуміли, що до душ народу можна підійти тільки при допомозі його рідних засобів, між якими перше місце займала його рідна мова. При допомозі рідної мови та рідної пісні, рідної приповідки, чи жарту можна зачіпити почування простої людини, можна дібратися до її душі та серця і тоді щойно їх переробляти, опановувати, нищити все старе та насаджувати нове.

Звідси то й пішла ославлена українізація України. Теперішня українізація не доказує, що комуністам залежить дуже на українській культурі, не свідчить, що вони стали національними патріотами (що було би абсурдом зі становища комунізму), але навпаки доказує, що переводячи т. зв. формальну, зовнішню українізацію, вони тим самим вступають на єдино доцільний шлях, що веде до душі народу. І тому то тепер привязують на Україні таку велику вагу до знання української мови в урядах, школі, громадських установах, а навіть у партії. І тому насильно українізують усю свою державну і партійну бюрократію. Нема сумніву, що для кожного Українця, селянина, чи робітника, стає якоюсь ближчою, та більше зрозумілою всяка ідея, всяка нова думка, якщо про неї він дізнається та її почує в своїй рідній мові. Тим самим менше упередження та більше довіря почує він і до комунізму, що йде до нього в рідній українській поволоці.

Отже з тих мотивів формальна українізація не України, а радянського і партійного апарату на Україні посувається вперед, що більше вона доходить до свого формального завершення. Та не зважаючи на те, що проводять її тепер на Україні з чисто утилітарних понук, вона все таки йде пиняво. Вонаж відбувається вже кілька літ.

Про її закінчення видавав Раднарком України вже кілька розпорядків. Останнім речинцем був день 1. січня 1926 р. Той речинець минув, але українізація все одно не закінчилася. Хто її не виконав? Перш за все „специ", отже ті давні „верхушки" старої бюрократії. Для них передбачив уряд уже навіть нові полекші та відсунув для них речинець аж на 6 місяців. На основі рішення Раднаркому України з 15. липня 1925 р. мають по 31. січня 1926 р. звільняти з посад усіх тих, що ворожо ставились до українізації та її поборювали. Це торкається перш за все тієї сірої, нецінної ні якістю, ні силою бюрократичної частини урядництва, що вдиняється у „спеців". А ті специ — це переважно, як сказано Москалі або ренегати, і для них влада поблажлива. Невже тому, що мають насліддників у нижчої братії? Відбуваються іспити! І знов екзамінують нижчу братію, а не підлягають іспитам верхи. Щож на ділі уявляють собою „специ"? Вони не комуністи! Вони російські патріоти! Отже української мови не вчать тому, бо це суперечить їх чорносотенним настроям і тому, бо українізація на руку комуністам. Та їх за те гласкають. Дуже слабо посунулася українізація у всяких муніципальних установах, майже не було її ні в трестах, ні в господарських установах, ні професійних організаціях. Там теж надають тон названі „специ". Ще гірше представляється справа у всіх школах вищого типу крім сільсько-господарських інститутів та інститутів народньої освіти.

На Україні вже була раз перевірка знання української мови при допомозі іспитів по деяких установах, ще в листопаді 1925 р. Але як вона відбувалася? „Попередня перевірка — пише у „Вістях" С. Касянів, — що переводилася при кінці листопада і зпочатку грудня 1925 р. між співробітниками, що прослухали 3-хмісячні курси, проходила досить мляво. Ніхто не надівав їй належної ваги, перевіряли хатніми засобами, частина співробітників навіть не прибула на перевірку і т. д." Коли й теперішня перевірка піде так само, то нічого по ній надіятися не можна".

Українізація, що має чисто утилітарне значіння для комуністів, має попри те і велике принціпіяльне значіння для нас націоналістів. Життя народньої душі проявляється все немов стихія. На нього не можна наложити ніяких тісно означених рамок. І при допомозі тої чисто формальної поволоки, якою — на думку більшовиків — є мова, нація може і напевно буде творити своєрідні цінности, що випливатимуть стихійно з її духа. Отже, поминувши тенденційну мету українізації більшовиків, ми бачимо в ній великий засіб для культурної творчости нашої нації, вѣримо, що вона у своїх наслідках дасть великі та своєрідні, питомі для українського народу цінности, що причиняться не до затертя національної окремішности, але навпаки до її підкреслення. Тому-то ставимося ми до українізації на Радянській Україні дуже уважно та вважаємо її за великий здобуток української нації, дарма, що вона посувається черепашиним ходом.

В. М.

Соймові посли в СРСР.

Гостинний виступ у Ленінграді.

Делегацію польських соймових послів зустрічають в СРСР. незвичайно торжественно: привітними промовами й бенкетами. Такий бенкет відбувся 16. ц. м. в ленінградському „Гранд-Готелі". На ньому була присутня польська делегація в повному складі, секретар губ. викон. комітету Кондратєв, уповноважений нар. комісаріяту закорд. справ Ваннштайн, члени губвиконкому та представники громадських господарських і наукових установ.

Польських послів вітав Кондратєв, славлячи в їх особах піонірів зближення двох держав — Польщі й СРСР.

У відповідь на те провідник польської делегації Бриль виголосив гарячу промову.

„Нам говорили — казав він — що в СРСР. будуть скривати перед нами всі недомагання. Та ми переконалися, що нам не лише вказують на свої здобутки, але — навпаки — підкреслюють все ще не поладнані недомагання. Світовий капітал не дає СРСР кредитів, лякаючись розвитку і зросту його господарства. А нам капіталісти готові відкрити кредит під умовою нашого виступу проти СРСР. Однак працюючі маси Польщі ніколи на те не підуть. Ваша сила в тому, що ви приєднуєте до господарського будівництва все нові й нові народні низи. Ваша непобідна сила міститься в союзі праці і науки. Ми приїхали сюди не лише задля того, щоби зміцнити культурний звязок між Польщею й СРСР, але й задля того, щоби створити тісний економічний і політичний звязок між Польщею й СРСР."

Після бенкету делегація виїхала в Москву, звідки одна частина поїде на Україну, а друга вернеться в Білорусь.

* *

Провідник делегації соймових послів Бриль в розмові з представником ленінградської „Правди" заявив:

„Не зважаючи на наш короткий побут в СРСР, ми не могли відмовитись від відвідин Ленінграду, де витворився й розвинувся революційний рух проти царизму й буржуазії. Зразком блискучого вирішення вами національного питання є польські школи, хоч би і польський педагогічний технікум, який ми сьогодня оглядали в Ленінграді. Ми переконалися, що хозяїнами країни є безумовно робітники й селяне. Сила радянської республики в тому, що вона спирається на широкі маси працюючих. В тому є й основа її дальшого розцвіту".

Буджет Польщі на 1926 р.

Ухвалений на останньому засіданні ради міністрів проєкт скарбового закону на 1926 р. представляється так:

Державні видатки Польщі передбачено на суму 1 міліярда 5[illegible]3 міл. 277 тис. [illegible] зол. На покриття цієї суми преліміновано в буджеті на 1925 р.: а) доходи з публичних данин 787 міл. 950 тис. зол., б) инші админ. доходи 199 міл. 917.344 зол., в) доходи з державних підприємств 62,501.538 зол., г) доходи з державних монополів 451,510.050 зол., ґ) надвишка з реорганізації державних підприємств 100 міл. Разом усі доходи преліміновано на суму 1,602,679.032 зол.

Постановлено, що всякі державні видатки можуть іти тільки на ціли, означені в буджетовому преліминарі і в межах кредитів, усталених у статтях держ. буджету. (Пожиточно — побачимо! — Прим. Ред.). Міністер скарбу обовязаний обмежувати висоту кредитів, принимаючи ощадність особливо в реформах адміністрації. На всякий случай загальна сума видатків не сміє перейти прелімінованої суми доходів (1,602,679.032 зол.). Додаткові кредити, необняті буджетом, може міністер скарбу тільки після затвердження його

„даремну“ оборону, то український інтелігент йде до українського адвоката, а коли має якусь велику цивільну справу, якусь трансакцію і добрий контракт, чи щось подібне, то напевне ту справу буде заступати неукраїнський адвокат, який в нічим щодо фахового знання не перевищує українського адвоката. Не хочемо згадувати ще про такі річи, як свідому ентапію всяких темних індивідуїв, що вистоюють на дверцях, в сінях суду, а навіть під канцеляріями українських адвокатів і виловлюють клієнтів, яким пояснюють що тепер „не варто йти до українського адвоката, бо тепер є польські суди, а в польських судах адвокати Українці не мають голосу“. Коли випадково таке індивідуум стріне серед ... українського селянина, то цей з місця дає йому відповідну відправу, але звичайно наш заголоканий селянин піддається йому і він провадить його до неукраїнського адвоката.

Дня 13. лютого п. р. відбудуться III. Загальні Збори С. У. А. у Львові. Можливо, що ті Загальні Збори будуть зворотною точкою в історії української палестри і що всі адвокати являться на них, а тим самим сповниться бажання промовника попередних Загальних Зборів С. У. А. бл. п. д-ра Михайла Короля, який — замикаючи II. Загальні Збори С. У. А. — висловив надію, що на слідуючих Зборах він стрінеться вже з цілою нашою палестрою з цілого нашого краю.

Н. П.

З товариства „Просвіта“ у Львові.

Членська вкладка до Т-ва „Просвіта“ на 1926 рік виносить тільки 2 (два) золоті річно. За членську грамоту платиться додатково ще 50 грошів. Хто хоче передплачувати в біжучому році видання Товариства згідно з ухвалою останнього Загального Збору Матірного Т-ва з дня 25. грудня 1925 р., платить 2 (два) америк. долярі або рівновартну їм суму в золотих в днях плачення. Всі члени при закупні книжок видання Т-ва „Просвіта“ в нашій канцелярії одержують 25 проц. опусту від ціни купна. Високі культурні завдання зможе Т-во „Просвіта“ виконати тільки при допомозі всього громадянства. З цього випливає загально-народній обовязок, що кождий Українець і кожда Українка мусять вписати себе безумовно в члени Т-ва „Просвіта“ у Львові. Справу членства до Т-ва „Просвіта“ пригадувати собі всюди і завсігди та приєднувати всіх знайомих і товаришів (-ок) звання і праці. При цій нагоді не можемо поминути одної дуже болючої справи і не пригадати всім членам з попередніх літ, а головно з 1924 і 1925, які залягають з вкладкою, що на підставі §§ 16 і 17 статута Товариства всі члени, які не вплатили вкладки за 1925 р. а передтим і за 1924 р., перестають з днем 1. січня 1926 бути членами Товариства „Просвіта“ у Львові. Одначе Головний Виділ продовжує цей речинець до дня 28. лютого 1926 р. для тих членів, котрі в найкоротшому часі виконають свій обовязок і вплатять залеглі вкладки до Т-ва на протязі до 28. лютого 1926 р. Коли це не станеться, нове принятте в члени Т-ва може наступити тільки на підставі рішення Головного Виділу Т-ва і по зложенню членської вкладки. Щоби нашому загалові облегчити справу вплати вкладки, додаємо наші чеки до часопису і просимо ними покористуватися і не полишати Товариства „Просвіта“ без матеріяльних основ так потрібних до істновання Т-ва і до ведення дальшої діяльности.

У Львові, дня 16. січня 1926 р.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові:

М. Галушинський вр. голова. 1152 *В. Мудрий* вр. секретар.

НОВИНКИ.

— **З друкарських похибок.** В музичних замітках В. Барвінського в ч. 16 (10591) нашого часопису на стор. 3-тій третя колюмна 16-тий рядок згори пропущено по словах „Абстрагуючи від деяких, на мою думку, за далеко йдучих“... слово „ограничень“ ріжних гармонічних получень — через що вийшов зовсім протилежний зміст речення.

— **Хіромант з нужди.** Не маючи заробітку, люде хапаються ріжних промислів і мистецтв. Так зробов і новоприбувший з Познаня до Львова якийсь Стефан Ніконович, що при Личаківській вул. ч. 39 отвирив собі „графольогічний“ кабінет, де ворожив легковірному жіноцтву долю. Жертвою його мудрости впали між иншими дві служниці, від яких узяв він по 50 і 30 зол., обіцюючи їм силою своїх чарів повернути назад утрачених наречених. Коли ні гроші ні наречені не вернулись, служниці звернулись за помогою до меньше ясновидної богині — Теміди, що також має зав'язані очі. Вони призналисє, що Ніконович шукав при вороженню лінії їх рук, не тільки на долоні, але по цілих раменах, а також і інших лінії по инших частинах тіла. Ніконович вмовився, що взявся за цей фах з нужди. Покищо судової розправи не було.

— **З промислу „птах небесних“.** Відомо, що чимала скількість „небесних птах“ зродилась після війни у тій кляї, які після війни попались у городи демобільних офіцирів. Утративши найкращі літа на війні і змогу придбати освіту чи посаду, коли опинились під голим небом. Ті, що не вміли чесно „починати все заново“, збільшили і так уже велике число всяких „промисловців“. Один з таких, бувший вістун, офіцир Ян Вітковський, буде відповідати перед судом за те, що ошукав 70-літнього недосвідчного діяча Корвіна, познайомившись з ним у каварні. Підсунувши йому якусь хитру жінку, намовив його до осіпання „лісної спілки“ і продав увесь я'с Корвіна, ще й обобрав довги на рахунок його дорогоцінностей у сумі 50.000 зол. Попавши до слідчої вязниці і там не втратив підприємчого хисту. І попав у канцелярію вязничого уряду і став там займатись пересилкою листів до вязнів, одержуючи за це солені гроші як нагороди. Щойно якийсь бувший вязень, який не міг заплатити йому високого гонорару, подав на нього скаргу за цю дорогу пошту.

— **Білоруський книжковий рух.** В минулім році видало державне білоруське видавництво 141 книжок. 1,579.000 примірників загального накладу всіх видавництв. 1.432 тисяч випало на білоруську мову, 63 тисяч на жидівську, 31 тис. на польську, 53 тис. на російську. 121.000 примірників входить на географічні карти, табелі та афіші. У державнім видавництві виходять два білоруські журнали: місячник „Полімя“ на 12 аркушах друку і літературний двомісячник „Маладняк“.

— **Є знов/ міліонери.** До недавного часу законодавство в С. Р. С. Р. дозволяло тільки на дуже обмежені спадщини. Особа, яка одержувала більше як 10.000 зол. рублів — мусіла решту віддати державі. Новий закон є багато лагідніший. Він установляє для наслідників прогресивну тарифу податків і на випадок спадщини в сумі 500.000 рублів, 90 проц. призначає на податки. „Нова економічна політика“ є доказом, що приватна власність здобуває собі нові права і що навіть у пролетарській державі можливі міліонери.

— **Якби так у нас!** Цими днями льондонський поліцай задержав на вулиці міністра фінансів Черчіля за те, що їхав надто швидко автомобілем. Сам Черчіль був шофером. Поліцай записав у книжці його адресу і дав йому вказівку, як має їхати на слідуючий раз до свого бюра в міністерстві фінансів. Прошу уявити собі в нас ролю поліцая, який звaжився би пригадати міністрові істнуючі закони...

— **Пат і Патахон перед судом.** Це не є покищо заголовок фільми, але дійсний факт. Два фільмові герої стануть як свідки у власній справі. Берлінський фільмовий підприємець Старк подав у суд віденську фільмову фірму Енгель за те, що вона оголошує фільми згаданих артистів під прізвищами „Пат і Патахон“, які видумав Старк і які є його патентованою власністю. На доказ цього він наведе також факт, що оба фільмові комики в ріжних державах виступають під ріжними иншими псевдонімами, а тільки у Франції та Німеччині користуються назвами „Пата і Патахона“. Можна сподіятись, що за якийсь час побачимо на тему цієї боротьби нову фільму, складену веселими свідками поважної судової розправи.

— **Величезна статистика.** У перших днях марта приготовляють у Франції загальний спис населення. Щоби його зібрати, уряд видав окрему брошуру з інформаціями, як треба виповнювати численні „рубрики“. Голова дому мусить дати приблизно з 40 відповідей, деякі в присутности свідків. Крім усіх загальних інформацій дотично своєї особи, аж до даних про санітарні умовини: недуги в хаті, тощо, треба буде відповідати також на питання: чому хто вибрав свою професію, скільки разів змінив її і задля яких причин і чи він та його родина є вдоволені його становищем. Тільки країна, де література квітне краще, ніж усі инші форми промислу, може дозволити собі на таку широколітературну статистику!

— **Союз Українських адвокатів у Львові** повідомляє П. Т. Товаришів, що Загальні Збори Львівської Палати Адвокатів відбудуться дня 30. січня ц. р. о 4 годині пополудни в Ратушевій салі, і просить всіх товаришів, які до цеї Палати належать, щоби безумовно взяли участь в цих Зборах. — IV. Загальні Збори С. У. А. відбудуться 13. лютого ц. р. о год. 4., на які запрошується всіх Товаришів з цілого краю. — За Виділ С. У. А. *Д-р М. Волошин* вр. 1145а)

З судової салі.

Ученики перед карним судом.

В суботу 23. ц. м. ставали перед львівським судом присяжних як обвинувачені в злочині з § 65. к. з. два укінчені гімназисти Теодор Матчак і Юліян Редько. Оскаржування закидував акт обвинувачення, що 1924 і 1925. рр. потайки видавали студентський часопис „Метеор“, де старалися побуджувати до погорди і ненависти до польської держави і власти, до непослуху та спору проти розпоряджень влади.

Прокураторський уряд добачував ті злочини в тім, що оба обвинувачені в згаданій газеті пропагували ідею створення незалежної України з земель Східної Галичини, „що є рівнозначне з збудженням погорди і ненависти до польської держави“. Цю ідею переводили то и послідовно, зокрема таком в цей спосіб, що умістили дві статті з історії Ірландії „Як боротися і терпіти за волю“ і „Великодний понеділок“.

Обвинувачений Матчак признався до видавництва часопису „Метеор“, одначе не бачив в своїй роботі нічого злочинного, а обв. Редько заперечив свою співучасть у видавництві.

По дуже рівних і гарних виводах оборонців, дали присяжні заперечення всі поставлені їй питання майже одноголосно і трибунал видав звільняючий присуд. Матчака боронив д-р Степан Шухевич, Редька д-р Глушкевич. Саля розправ була битком набита молодими товаришами обох обвинувачених.

Всячина.

Легковірність суспільности. На протязі одної днини став славним скромний англійський пастор з Единбурга, Нокс, якого знала Англія покищо тільки з палких темпераментних недільних проповідей. Нокс зробив те, до чого доходили у своїх політичних успіхах поважні дипльомати після довгих літ: — приневолив 15 міліонів людей вірити йому. Правда, тільки на протязі якоїсь години, але приневолив. Ось основа останньої англійської сензації: Нокс, як звичайно, виголосив у неділю сильну проповідь, в якій між иншим доказував, що англійські громадяне є маріонетками в руках хитрих політиків; коли хто має в очах публичної опінії авторитет і красномовний талант, загал повірить йому в неймовірні небилиці. Один з його приятелів, що чув цю його проповідь, заявив йому, що такі погляди є сильно перебільшені. Побились об заклад. Нокс одержав дозвіл протягом кільканайцяти хвилин покористуватись місцевою радіотелеграфічною стацією, якою опікувався його приятель. Приятель не прочував, яку звістку хоче пустити при помочі радія Нокс. Красномовний священик сповістив Англії про страшенні революційні події в Льондоні, передавши точні подробиці про кріваві сцени на вулицях, знищений собор св. Павла, повішених міністрів і т. п. За годину часописи видали в міліонах примірників надзвичайні випуски з докладним описом революції. Нокс виграв заклад. Невідомо тільки якою ціною. Він погрузував з всесильної публичної опінії, між якою є також і члени уряду. Невідомо, чи йому вибачать його грубий жарт, у нагороду за такий дотеп, повний педагогічної науки.

Рекорд у „портвайні“. За португальським фаховим органом про експорт „порта“, славного солодкого вина, передають часописи ось які інформації: найбільше цього вина пють у Норвегії, де заборонили пити звичайну горілку. У всіх европейських краях імпорт вина зменшився; напр. з 391.146 гектолітрів в Англії в попереднім році, на 287.402 гект. у слідуючім. Норвегія ввезла до себе 12 разів більше „порта“ як Швеція, дарма, що є від неї щодо населення вдвоє менша. Норвежські часописи роблять з цієї нагоди висновок, що заборона одного алькоголю збільшує продажу иншого.

Танець — лік на істерію. Італійський лікар Догетті оголосив свої досліди, в яких доказує, що танець є прегарним лічничим середником проти істерії. Істерички, на його думку, тратять чимало проявів своєї недуги у сезоні карнавалу, себто в зимі. Жіноцтво, що залюбки роздумує про свої клопоти та недуги, забуває про них у танцю. Зі сотки обсервованих істеричних жінок, 78, як стверджує Догетті, почували себе добре, коли всю зиму протанцювали, найшовши в танцю приємність.

✝ Посмертні згадки.

Онуфрій Роздольський, експедитор „Канадійського Фармера“ і „Часу“, помер у Вінніпегу на передмісті Ст. Боніфас, у шпиталі, дня 31. грудня 1925 р. по тяжкій серцевій недузі. Покійний прожив 55 літ і лишив у Галичині жінку-учительку, троє дітей і чотирьох братів: двох гімн. учителів, одного священика, пароха Звенигорода біля Львова і одного брата, місіонаря в Канаді, пароха в Гефорд, Саск. Похорони Покійника відбулися в суботу 2. січня 1926, з василіянської церкви о. Миколая при вулиці Мекгрегор у Вінніпегу. Похоронного чину довершив о. провінціял Крижановський ЧСВВ. В. И. П.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Конкурс. Умови конкурсу графічного рисунку-окладинки для часопису „МИНУЛЕ УКРАЇНИ“. Український Національний музей-Архів при Українському Інституті Громадознавства у Празі оголошує конкурс на рисунок окладинки часопису „МИНУЛЕ УКРАЇНИ“, присвяченого українській історії і культурі. 1) Рисунок мусить відповідати змістові часопису і мати напис: „МИНУЛЕ УКРАЇНИ“ Прага, Ч. 2) Рисунок може займати цілу сторінку окладинки, або лише частину. 3) Формат часопису: шир. 16½ цм., довжина 24½ цм. 4) Рисунок мусить бути виконаний одною фарбою (найлiпше чорним тушем). 5) Термін надсилки праці до 28. лютого 1926 р. 6) Рисунок мусить бути доставлений на адресу: Praha, III., ul. Seřikova 4/III., Ukrain. Sociologický institut (Чехословаччина), до 12. год. дня 28. лютого. Позамісцеві мусять до цього часу вислати рисунок почтою і предложити потвердження про висилку. Кождий рисунок мусить мати девіз або значок. 7) До кождого рисунку мусить бути долучена закрита коверта з призвищем автора. 8) Буде розділено всього три премії: І—300 к. ч., ІІ—200 к. ч., ІІІ—100 к. ч. Музей-Архів залишає за собою право придбати кождий рисунок за ціну ІІІ-ої премії. 9) Непреміiовані і непридбані рисунки висилаються авторові на кошт Музею-Архіву. 10) В склад Жюрі входять: Представник від Інституту Громадознавства; від Музею-Архіву і проф. Української Студії Пластичного Мистецтва в Празі п. Володимир Січинський. 1122 2—2

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Дуже помилявся би цей, хто думав би, що введення недавно на світло денне страйно неможливі відносини політ. вязнів тут тюрмі й самолюбне вязнь функціонарів, мало якийсь успіх і привело до зміни, мало якийсь усіх і привело до зміни в напрямі усунення надуживань та облекшення долі політ. вязнів. В час різних візитацій усяких варшавських делегацій здавалося, що дійсно прийде вже кінець тим дошкульним неможливостям. І то на довший час. Одначе візитації минули, справи вичищено над політ. вязнями перестала бути голосною і відносини в тюрмі вийшли знову в своє давне русло. Ці „добрі інтенції" начальства зовсім щезли.

Другий прохід не доводили вязням павто на посилки. На жалування вязня з приводу недділення потрібного 2-ого тропировку нездужання і зараз висувають виходу, привезти і зараз висувають виключну компетенцію в тім важного лікаря, а цей знова або не признає його проводу вязневі, який держиться ще на ногах, тому, що признає його (найзвичайніше) здоровим, або заслоняються технічною неможливістю переведення цього наказом. У нас і дальше стара солома в сінниках стерта на полову і через те в кімнатах порох не до видержання. Білля змінюють після двох, а навіть трьох тижнів і то звичайно так, що брудне забирають і брудне дають. Вікна в недобрім стані. Опалювання таке скупе, що в день через холод треба сидіти в плащах в вохкій годі спати (навіть при зачинених та обтуленних рушниками і т. п. вікнах). Після перенесення нас з партеру на І. поверх (по останній голодівці) приміщено всіх не — як було обіцяно — в здорових кімнатах, але в темних та холодних келіях від сторони північної і то зроблено це по вказівкам директора тюрми „na specjalne zarządzenie prezydji", що одначе контуючий з доручення президії суд. Рутка недавно перед нами заперечив. — Прохання та жалування тут нічого не помагають. Одначе строгі кари примінюються супроти політичних вязнів, коли котрий провинився хоч би і проти волі проти якоїсь з точок тюремного регулямину. Коли прим. вязень після холодної ночі, огрівшися вкінці засне над ранком і якимсь незвичайним проступить троки вописану пору вставання, тоді приміняється йому кару навіть сильно шкідливу його здоровлю. Такий випадок трапився у нас цього тижня. За зазначений вище „проступок" покарано багатьох політ. вязнів без огляду на їх стан здоровля часовим здержанням принимання харчів зі світа. Коли взяти, що багато з них ще хворі рішуче не можуть приняти нездорової вязничної страви, то цей дисциплінарний присуд є дуже нелюдський. З уваги на цей надмірно суворий, нелюдяний вимір кари, як також на приміщення і ще перед відкликом до вищої інстанції, політ. вязні проголосили дня 22. січня протестаційну голодівку.

Тюрма Баторія, 22. січня 1926.

Політичні вязні.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Праці комісії знавців східн. воєвідств.

Комісія знавців для справ східних воєвідств і нац. меншостей покінчила першу сесію. Уложила нові напрямні держ. політики у справах нац. меншостей й опрацювала ряд питань. Знавці поділили між себе дальші справи, а після їх опрацювання комісія збереться з початком лютого на другу сесію.

Шпіонська афера в Варшаві.

Дотеперішнє слідство в справі арештування у Варшаві членів шпіонської організації підчас засідання виказало, що в шпіонську аферу були вмішані деякі урядничі кола. Вони вели свою протидержавну діяльність при помочі одної з високопоставлених осіб із аристократії. Сподіються вельми сензаційних арештувань.

Польський сенат.

В середу радитиме пленум сенату, м. и. над проєктом податку вуглям або збіжжам. В четвер у комісії дискусія над буджетом. Мін. Здзєховський виголосить експозе.

Нова сецесія з „Визволення".

У Вильні радила група кресових послів, що належать до „Визволення", в звязи в останніми подіями в тім клюбі. У висліді запало рішення, щоби кресові посли „Визволення" утворили окреме „Кресове хлопське сторонництво". До групи зголосили приступлення три дотеперішні посли „Визволення" Адамович, Дубровнік і Вендзіковський. Група ця числить шість кресових послів. Ця група ввійде мабуть до „Хлопського сторонництва", на чолі котрого стоїть Домбський.

Делєгати „Беннерс Треста".

Делєгати „Беннерс Треста" Фішер і Зікель після 2-тижневого побуту в Варшаві скінчили праці над технічними справами держ. тютюнового монополю. Висліди їх праці мають дати основу для американської позички Польщі. Оба делєгати мабуть завтра кинуть Варшаву і видуть до Ню Йорку.

Німеччина на конференції розброєнь.

Німеччина повідомила Генеральний секретаріят Союза Народів, що годиться взяти участь у приготовній конференції розброєнь.

Справа недовіря для Лютера.

25. січня на засіданні мін. ради міністрів обговорювали зміст заяви, яку уряд має зложити райхстагові. Комуністична фракція і нар. соціялісти зложили вже в райхстагу внесення недовіря для уряду. Зате соц. дем., нім. народові й господарська партія своє становище зробили залежним від змісту урядової заяви. В політ. колах думають, що дискусія над заявою уряду потриває до кінця тижня.

Мадярська панама.

Державна прокураторія будапештенська виготовила вже акт обвинувачення проти фальшівників французьких нот. Акт обвинувачення має 130 сторін машинового письма і обіймає 25 осіб, з яких 21 є увязнених, а решта є на свободі, м. и. повелений єпископ Задравец. Головна розправа відбудеться за 3 тижні.

Вибори в Румунії.

Термін комунальних виборів, які мають відбутися в цілім краю, усталено на час від 17—20 лютого.

Америка і рожевний трибунал.

Злучені Держави могтимуть приступити до гагського трибуналу, коли 1) Америка кожної хвилі без умотивування могтиме виступити з трибуналу, 2) Америка не накладає на себе ніяких обовязків відносно С. Народів і Версайського договору, 3) всі засідання і наради трибуналу мусять бути явні, 4) Америка має такі самі права, як усі інші народи при виборі суддів. Участь Америки не означує встрявання у внутр. справи держав, 5) приступлення Америки до трибуналу не сміє нарушувати доктрини Монро.

Небезпека рад.-китайської війни.

25. І. в полудне минув триднeвий ультимат рад. уряду для привернення порядку на сх. китайській залізниці при евентуальнім ужиттю збройної сили, колиб Китай не м'г виступити проти самовільної акції Чанг-Тсо-Ліна. В Москві думають, що Японія буде невтральна. Радянський уряд повідомив Японію про свої кроки, запевняючи, що йому йде головно про привернення порядку. Японське мін. загр. справ повідомляє, що японський уряд не думає встрявати до китайсько-радянського конфлікту, а стоїтиме на вижидаючім становищі. По повідомленням Райтера японський уряд вважає положення досить дразливим, але думає, що обі держави погодять собі, а до збройного конфлікту не прийде. Війська Чанг-Тсо-Ліна арештували радянського консуля в Харбіні і всіх членів радянських синдикатів. Чанг-Тсо-Лін приготовляється мабуть до зайняття центрів комунікації між Мукденом і Сибіром. СРСР. концентрує, мабуть в околиці Харбіна 10.000 армію. Віденський „Дер Морген" повідомляє, що Чанг-Тсо-Лін крім директора сх.-китайської залізниці велів арештувати також трьох вищих рад. урядовців. Райтер повідомляє, що в приказу кит. властей у Харбіні окружили будинок радянського консуляту і перевели ревізію. Зазнали значні запаси зброї й документи.

З Москви приходить вістка, що китайський представник повідомив Чічеріна, що китайський уряд видав приказ негайно звільнити директора зал. Іванова. Чічерін заявив, що нічого про це не знає та зазначив, що вважає таксамо як китайський уряд конечним не поширювати конфлікту. „Ль Гом Лібр" обговорюючи конфлікт пише: Замітне є, що СРСР. звертається з протестом до китайського уряду, котрий є тепер зовсім невідповідальний, бо же є він без влади. Часопис думає, що СРСР. поступає так, щоби поширити поле евентуальної діяльности, щоби вимінути фронт Чанг-Тсо-Ліна, котрого боронить Японія. „Матен" є думки, що евентуальна війна могла би мати такі наслідки, що є мало правдоподібним, щоби СРСР. і Японія хотіли рішитися на таку спробу.

Відгуки дня.

Тайфун.

Як відомо з позашкільних підручників географії, шістку Японію навідує час до часу страшенний вихор, що робить величезні спустошення. Він зриває дерева, розвалює доми, а людей загоняє в мишачі нори. Той вихор зветься „тайфун", що перекладене на нашу мову значить: великий вітер.

В Европі він ніколи не бував: а вже в нашій тихій та смирній Галичині, то мало хто і чув про його істнування.

Аж нараз донесли часописи, що він, вилетівши з мадярських пушт, рушив на Европу, навідуючи столиці, міста і містечка.

— Тайфун! пішов крик по всіх краях.— Тайфун і то в Европі!!

Галичане не довірювались. Нові підручники географії причислювали їх наві не зовсім до Европи, тож вони не боялись зевропеїзованого японського вихру.

Аче „Тайфун" видно орієнтувався — на основі старої географії і навістив також Галичину.

Зачав від Львова.

Вже на кілька днів перед приходом Тайфуна почався вітер. Спершу малий, незначний, а далі чимраз то більший. Його робили газети, актори, радники, а вже найбільше пані.

Ці останні робили вітер з двох причин:

1) В премієрі брали участь дві пані з львівської громади.

2) Премієра давала можність показати нові тоалєти, розпитати про ще новіші і порадитися в який спосіб це все переробляється зі старого.

Здається я вже згадував, що Тайфун прийшов до нас у виді чотиривісної драми, добре написаної, але кепсько перекладеної на українську мову.

Але без огляду на свій новий вид, він поробив немалі спустошення:

Перекинув Українцям останній гріш з кишені (перед постом!), повалив жінть до театру, а людей загнав до Лисенка салі в такій скількости, що навіть на концертах Шевченка стільки не бриває.

Але помилиться той, хто думав би, що ці несчислимі товпи народу — прийшли видати поклін довгоігнорованій Мельпомені. Ні! зовсім ні!

Вистане послухати, які Вони розмови на перервах:

— Кажу вам, пані, що за сукню пробила собі Туська!… Чисте справжнє.

— Вона ніколи не вміє вбратися. А що робите собі ніку?

— Так, роблю. Фільдекосову з короткою на долі.

— Прекрасно!…

Підчас найзворушливішої сцени шепче сусідка до товаришки про героїню драми:

— Ах! Як вона могла вбрати той жовтий капелюх!…

Коли підратований Японець задусив свою любку і запала занавіса, хтось запитався мене, чи пані Х. ще виступає. Я відповів що ні, бо прецінь у другій дії її задусили.

— А як так, то я йду вже додому.

Шкода що пішов, бо в третій дії Красноярч не був гірший як прокуратор від Гетгерх, а Шеремета як водний брис. Тільки суд на Баторія звичайно ліпше підготовлений.

Після скінчення вистави на 500 осіб було тисячу критиків, бо кожний мав свої думки залежно від того, з ким говорив.

Кажуть, що Мельпомена слухаючи увертюру — розплакалася, але коли їй показали касу — усміхнулася.

Галактіон Чміль.

✝ Посмертна згадка.

Тимотей Саламонович, тесля, член „Просвіти", У. П. Т. і инших українських товариств, помер у Львові дня 22. ц. м., в 59 році життя. Покійний визначався чесним характером, брав участь у життю українських товариств, а в часі польсько-української війни немало витерпів. Його сина, Юліяна, Поляки розстріляли разом з Фолисом.

Похорон відбувся в неділю, дня 24. ц. м. при великім здвизі товаришів і знайомих Покійного. В. И. П.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·30 — 7·34, канад. дол. 7·15 — 7·20, чеські кор. 0·23·00— 0·23,25 лєї 0·3·00 — 0·3·25, франки фр. 0·28·50 — 0·29·00, фр. швайц. 1·45—1·48, англ. фунти 34·00 — 34·50.

Золото. 20 кор. 28·80 —29·00, 20 франк. 26·80—27·00; 20 марк. 32·50—33·00; 10 руб. 35·50—36·00.

З життя української палестри.

(Союз Українських Адвокатів.)

В тяжкій переломовій добі життя нашої нації повстав „Союз Українських Адвокатів". Не давні це ще часи, коли тюрми і вязниці заповнені були членами нашого народу, мущинами і жінками, старшими і молодиками, інтелігенцією, священиками і робітниками. І в ту тяжку хвилину члени української палестри виступали дисциплінованно й в обороні своїх братів, дуже часто з нехтуванням своєї власної особи, своїх інтересів. Все своє знання всю свою енергію, весь свій труд і час віддали вони на оборону переслідуваних. Був час, що одинокою признакою нашого публичного життя була судова арена, були наші політичні процеси і виступи оборонців на судовій трибуні.

Так серед цих жахливих відносин перед 3 роками повстав „Союз Українських Адвокатів". Саме ті оборонці — на жаль не було їх тоді багато — поклали основу під „Союз Українських Адвокатів". Потребу цеї організації відчували вже віддавна українські адвокати, але зібралися вперше щойно перед 3 роками.

Початки були дуже важкі. На першім Виділ Союза звалився бадліх тягарів і обовязків — як у відношенні до своїх фахових товаришів, так і супроти своєї суспільности. Від ряду літ істнююча загальна організація адвокатів Львівського Апеляційного Суду, „Адвокатська Палата", до якої належать обовязково всі адвокати Українці, Поляки і Жиди, бореться з труднощами. Від 4—5 літ істнуючий „Союз Польських Адвокатів", не зважаючи на всякі підмоги, має теж не легкі завдання. А щож довершила молоденька організація без ніякої помочі? Її положення було тим тяжче, що — на жаль — більша частина наших адвокатів не сповнила свого обовязку і не вступила в члени Союза. Першим завданням Виділу Союза було негайно приступити до обдумання і переведення в життя постанов, в ціли забезпечення моральних і матеріяльних станових інтересів. По змозі сповнили те Виділи Союза. Утворено Секцію або т. зв. Колегію Оборонців, якої діяльність є одною з найкращих карт діяльности Союза. Виділи заступали своїх членів перед Дисциплінарною Радою Загальної Адвокатської Палати у Львові, утворили окремий фонд для вдів і сиріт на випадок смерти членів Союза, скликували ширші сходини членів С. У. А. у Львові і на провінції для обговорювання станових справ і т. и. Не забули Виділи і про дуже важну ділянку, а саме про фахове образування своїх членів. Небавом появиться фаховий орган Союза, в якім будуть обговорені всі пекучі проблеми з життя адвокатури.

Не дописали тільки — повторяємо ще раз — самі члени. Прикро і болючо це публично зазначувати, та годі мовчати. Коли члени всіх професій вже давно згуртувалися і зорганізувалися, розуміючи вагу і значіння організації, не зрозуміли цього і досі українські адвокати (на звиш 230 адвокатів належить до Союза 109).

А як відноситься українська суспільність до своїх адвокатів?

Вимагає від них незвичайно багато, чи це возьмемо адвоката у Львові, чи адвоката на провінції. У Львові і в инших окружних містах всі карні розправи патріотичні чи політичні, хоч дуже часто вони є неполітичні, мусить український адвокат боронити безінтересовно. А ті розправи тревають звичайно дуже довго і вимагають від адвоката багато праці і труду. На провінції адвокат мусить так само безінтересовно виповнювати всякі услуги громадянству, без огляду на кількість тих справ. Адвокат мусить платити всі можливі вкладки до всіх товариств чи інституцій, а що за це все має? Селяне переважно ідуть до чужих адвокатів. І так напр. Повітовий львівський суд цивільний і карний є майже виключно в руках неукраїнських адвокатів. І тільки нечисленна верства свідомого українського селянства іде до свого адвоката. Не краще поводиться й інтелігенція. Коли ідеться про якусь карну

вескy законодатним шляхом і то від умовою, що одночасно буде отворене нове, вистарчаюче джерело покриття.

Окремі части приходів і розходів представляються так: 1) адміністрація: президент держави: приходи 727 тис. зол., розходи 1,807.098 зол., сойм і сенат: приходи 52.225 зол., розходи 7,998.500 зол., 3) державна контроля: приходи 99.200 зол., розходи 3,555.240 зол., 4) президія ради міністрів: приходи 19.101 зол., розходи 2,183.165 зол., 5) мін-во закорд. справ: приходи 8,955.000 зол., розходи 29,450.438 зол., 6) мін-тво військових справ: приходи 11,350.989 зол., розходи 568,500.000 зол., 7) мін-во внутр. справ: приходи 12,494.380 розходи 178,072.539 зол., 8) мін-во скарбу приходи 846,947.855 зол., розходи 83,023.231 зол., 9) мін-во судівництва: приходи 35,461.990 зол., розходи 83 мін. зол., 10) міні-во промислу й торговлі: приходи 4,028.789 зол., розходи 17,363.925 зол., 11) мін-во залізниць: приходи 195.350 зол., розходи 3,041.400 зол., 12) мін-во рільництва: приходи 10,962.876 зол., розходи 32,949.750 зол., 13) мін-во освіти: приходи 7,492.280 зол., розходи 270 мін. зол., 14) мін-во публ. робіт: приходи 18,267.308 зол., розходи 57,593.195 зол., 15) мін-во праці й суспільної опіки: приходи 892.946 зол., розходи 77,629.475 зол., 16) мін-во земельних реформ: приходи 6,736.555 зол., розходи 29,831.055 зол., 17) інвалідські ренти й зaосмотрення: приходи 23,720.030 зол., розходи 169,812.437 зол., 18) державні довги: приходи німі, розходи 107 мін. 533.658 зол. — Державні підприємства: 19) Польська Тел. Агенція: приходи німі, розходи 120.000 зол., 20) державні друкарні: тільки приходи 77.653 зол., 21) „Монітор Польскі": тільки приходи 348.524 зол., 22) пошта й телеграф: тільки приходи 21,169.636 зол., 23) гірничі, гутничі і промислові підприємства: тільки приходи 581.287 зол., 24) радіотелеграф: тільки розходи 897.966 зол., 25) польські державні льоси: доходи 38 мін. 024.538 зол. — Монополі (тільки приходи): сахарина 50.000 зол., тютюн 200 мін. зол., спирт 211 мін. зол., сірники 5 мін. зол., сіль 31.887.400 зол., державна льотерія 6,572,650 зол.

Радянська Україна.

Перезвання Катеринослава.

Незаможники Катеринославщини поробили заходи перед урядовими чинниками в справі переміни назви м. Катеринослава на Червонопетрівськ на честь голови ВУЦВК-ту Петровського.

Зрошування безводних земель на Україні.

Товариство для електрифікації у м. Вознесенську (над полудневим Богом) постановило заводнити 5 тисяч десятин землі у Вознесенській окрузі. Уділове товариство задумує використати для цього гідростацію, яку будують над Богом. Воду, для зрошування того простору будуть доставляти при допомові електричних помп до штучно проведених ровів бетонованими коритами. Землі, які задумують наводнити є дуже плодовиті. Влаштування постійних водопроводів для наводнювання коштуватиме по 120 карбов. від десятини. Надіються, що ці видатки дасться покрити вже при допомові першого врожаю. Проєкт наводнення затвердив харківський уряд та рішив доложити усіх старань для прискорення підприємства.

Проєкт нової залізниці.

В Київі одержали відомости про затвердження Союзним Наркомом шляхів пляну будови нової залізниці, що получить Чернигів з Ніжином. Залізницю будуватиме Московська Київо-Вороніжська залізниця на рахунок коштів, які буде відпускати на ту ціль Чернигівський Виконком. („Вісти" з 14. І.).

Церква і новий календар.

У церковних колах Києва заявляють, що на майбутньому вселенському церковному соборі мають остаточно розбирати справу переходу східної церкви на новий календар. Значна частина православного духовенства на Україні вже й тепер схиляється до думки про необхідність переходу на новий календар. („Вісти" з 14. І. 1925).

Німецькі вчені про українські наукові установи.

В Харкові відбувся перший всеукраїнський з'їзд терапевтів, на який приїхали німецькі вчені Вольгемут і проф. В. Є. Заале з Берліна. Німецькі вчені оглянули деякі харківські науково-медичні установи, а в тому числі інститут патольогічної фізіольогії проф. Павлова та анатомічний інститут проф. Воробйова. Обидва професори висловили своє здивування з приводу тих значних наукових досягнень, які побачили в наукових установах. Проф. Вольгемут зазначив у розмові з проф. Павловим, що такої постановки наукової роботи, як у тих інститутах, не було навіть у тому інституті в Берліні, де він колись працював з проф. Павловим.

(„Вісти" з 14. І. 1925).

Всеукраїнський переселенський комітет.

Колегія Народнього Комісаріяту закордонних справ затвердила постанову про Всеукраїнський переселенський комітет. Комітет повстає при президії ВУЦВК-ту і буде керуючим органом переселенчої справи на Україні. Свою працю буде він координувати з відповідними загально-союзними установами.

(„Вісти").

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!!

З польських справ.

Буджетові видатки на р. 1926. не повинні перейти суми міліярда 600 міліонів зол. Такий обовязок накладає на міністра новий скарбовий закон.

Плати урядовців будуть в найблищім часі означені відповідно до нової, постійної норми.

Ощадности в шкільництві не нарушать дотеперішніх учительських плат. Звільнені будуть тільки некваліфіковані вчителі, обмежені відпустки на курси, упрощена буде адміністрація в інспекторських канцеляріях, зменшено число надпрограмових годин в учительських семінаріях, найслабші семинарії зачинені — редукція дійде до 2000 етатів і 5,000.000 ощадности.

Ґен. Шептицького, покликали перед військовий суд за поєдинок щойно тепер, коли спеціяльно для його випадку змінили закон: що коли бракує в армії відповідної скількости офіцирів даної шаржі, судити офіцира можуть й нижчі офіцири.

У Падві повстали демонстрації італійських студентів проти чужинців, внаслідок обрізливих слів одного польського студента на адресу Італійців. Багато осіб побили; товариство студентів-чужинців розвязав ректор університету.

По широкому світі.

Конкордат з Ватиканом підписала Румунія; майно католицького костела в Румунії підлягає контролі держави. Призначення епископів залежать від уряду.

Німеччина, як заявив Штреземан, починає знову міжнародню діяльність, негайно після вступлення до Ліґи Націй.

Арештовані комуністи в Білгороді належать до великої організації, яка гроші та інформації одержувала з Москви через Відень. Югословянський уряд держить покищо подробиці слідства проти них у тайні.

Вступ Польщі до Ради Ліґи Націй повинен, на думку впливового французького органу „Лер Нувель", наступити одночасно зі вступом Німеччини. Цей погляд зовсім не покривається зі становищем Англії в цій справі.

Соціялісти та комуністи в Німеччині дійшли до порозуміння щодо переведення плебісциту в справі відшкодування, якого домагаються бувші члени пануючої німецької родини.

Французький уряд хоче признати радянську владу в Грузії, щоби влекшити собі порозуміння з СРСР. при найблищих торговельних переговорах.

З українського університету в Празі.

Інсталяція нового ректора. — Діяльність університету в м. р.

Прага, 20. січня 1926 р.

Дня 29. XI. м. р. відбулася у великій салі Геольоґічного Інституту Карлового Університету в Празі святочна ректорська інавгурація нового академічного року та інсталяція нового ректора проф. д-ра Колесси, на українськім університеті в Празі при численній участи чеського та українського громадянства і студентства. На свято прибули також представники чехословацької влади. На початку свята відспівав Український Академічний Хор у Празі пісню „Заспіваймо разом, брати". Після цього проректор проф. Федір Щербина подав звідомлення про діяльність університету за 1924/25 академічний рік. Виймаємо з нього кілька важніщих дат. І цифр професорська колеґія складається з 30 звичайних професорів, 7 надзвичайних, 3 доцентів-суплентів, 2 доцентів, 4 лекторів. Студентів на обох факультетах було в зимовому півроці 437, з того 400 звичайних, 37 надзвичайних. Професорських стипендіятів, що підготовляються до доцентури, було на фільософічному факультеті 3, на правничому 5. На фільософічному факультеті протягом зимового семестру відбувалися виклади з 44 предметів, 99 годин тижнево. На правничому факультеті в зимовому півроці відбувалися виклади з 37 предметів, 73 годин тижнево. На ф.-л. факультеті в літньому семестрі відбувалися виклади з 40 предметів, 104 годин тижнево; на правничому з 34 предметів, 74 год. тижнево. Відтак проф. Щербина передав урочисто владу від університету новому ректорові, який зложив прилюдне приречення. Ректор д-р О. Колесса виголосив інавгураційний виклад „Ґенеза новітньої української повісти", в якім зобразив на історичному викладі розвій і значіння нашої новішої повісти. Після викладу звернувся до всіх присутніх з щирою подякою за прибуття, участи в святі. Відтак оголосив численні привіти й побажання, листові й телеграфічні, які прийшли на його руки. Всі привітання стрічали присутні гріхкими оплесками. Особливо певноважкаючі оплески наповнили салю при відчитанні привітів від канцелярії Т. Г. Масарика та президента міністрів Швеглі. Український Академічний хор відспівав гимни: чеський, словацький та український, чим і закінчилася святочна інавгурація нового академічного року, яка була великим святом української культури та дала наглядний доказ поваги й симпатії, яку здобув собі український університет у Празі серед найвизначніших кругів чеського народу.

В тюрми.

Лист до Редакції.

Ми, політичні вязні в тюрмі при вул. Баторія 3, просимо не відмовитись помістити у Вашому цінному органі згадку про наші й далі тріваючі незідрані відносини в тут. тюрмі.

Декабристи.[7)]

З приводу столітніх роковин революції декабристів.

VI. Полудневе й Північне Товариство.

Розвязання „Союза Щасливости" на ділі було тільки формальне. Його члени на Україні, головним чином старшини російських полків, розташованих на Україні, далі вели свою діяльність в „Полудневім Товаристві", якого осідок був в Тульчині. Організаційно нове товариство було схоже на „Союз Спасення". Його характер був виразно політичний, а під оглядом тактики — революційний. З'їзди конспіраторів відбувалися на протязі трьох літ (1823—25) в Київі в часі твз. київських контрактів (дорічних ярмарків). На тих з'їздах дискутовано над будучим правнодержавним і соціяльним устроєм Росії і розглядано дальший плян акції. Всі годилися на те, що переворот мусить бути довершений армією. Також політична плятформа товариства не викликала різкіших ріжниць думок. Одначе в поглядах на тактику значно ріжнилися члени „Полудневого Товариства". Згоджуючись на заведення республиканського устрою, не могли деякі члени (особливо Сергій Муравєв-Апостол і Мих. Бестужев-Рюмін) згодитися на насильне позбавлення життя царя й царської родини. Щож торкається тактики, то Пестель був за повільним підготовлюванням революції, доражуючи громадження сил, дальше подрібне опрацьовування будучого державного устрою Росії й вижидання сприятливих для революції умов. Другий напрямок, репрезентований С. Муравєвим-Апостолом і Мих. Бестужевим-Рюміном, був за негайним приступленням до акції, доказуючи, що товариство повинно само творити умови революційного руху, а не ждати на їх появу. На з'їзді в Київі 1823 р. постановлено увійти в ближчі взаємини з „Північним Товариством" (петербурським) з метою спільного й однозгідного проводження революційної акції. На тому з'їзді конспіратори довідалися про істнування польського тайного політичного товариства й зобовязали С. Муравєва-Апостола й Бестужева-Рюміна навязати з ним ближчі зносини.

Підчас київських контрактів 1824 р. повновласники перевели переговори з Кшижановським, представником польського „Патріотичного Товариства". Про їх вислід довідуємося з докладу, який Бестужев-Рюмін вручив ген. Юшневському, одному з керманичів „Полудневого Товариства". Отже Росія, бажаючи мати вдячних союзників замісць тайних ворогів, після перевороту й переведення реформ в Росії, верне Польщі державну незалежність. Крім польських земель могла би відреставрована Польща одержати ще й ті російські губернії, які не є достаточно зрусифіковані, а саме губ. Гродненську, частину Віленщини, Минської і Волинської. За те обовязком Поляків буде перепинити поворот вел. кн. Константина до Росії після вибуху революції, повстати збройно разом з Росіянами, протиділати литовському корпусові, колиб той заявився проти нового руху в Росії, допомагати російській революції, бути посередниками між російською революційною організацією й аналогічними організаціями в Европі та приняти республиканську форму правління. В переговорах, які рік пізніше (1825 р.) відбулися між Пестелем в імени „Полудн. Товариства" і кн. Яблоновським в імени польського „Патріотичного Товариства", перший в імени обох російських товариств (полудневого й північного) заявився за незалежністю Польщі, якій Росіяне готові відступити Полякам з українсько-білоруських земель, що лише буде можна. Поляки ніяк не могли погодитися з республиканським устроєм будучої Польщі, а також не годилися на різку поведінку у відношенні до царської родини.

В „Полудневому Товаристві" далі йшли спори за тактику і за приспішення перевороту. Пестель далі обстоював докладне підготування військової революції, а С. Муравєв-Апостол і Бестужев-Рюмін рвалися до діл. Сергій Муравєв-Апостол плянував двократно схопити Александра І. в Бобруйську й Білій Церкві і тим започаткувати революцію. Одначе Олександер, не зважаючи на попередні запозідання, не прибув до тих місцевостей. Ці нездійснені пляни дали привід до усунення деяких розбіжностей. Пестель, довідавшись про них, доказував, що схоплення імператора ще про ніщо не рішає, бо як довго живе цар, не лише ніхто не важився би проти нього ділати, але й багато було би таких, що в надії нагороди старались би його увільнити. Ці докази переконали С. Муравєва-Апостола й Бестужева-Рюміна; вони згодилися в рішаючій хвилі позбавити життя Олександра І, але обставали за збереженням життя царської родини.

(Продовження буде).